

Національний університет
біоресурсів і природокористування України
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України

АГРАРНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА, ЮРИДИЧНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

**Матеріали
Всеукраїнського круглого столу
(25 травня 2012 року)**

**Національний університет
біоресурсів і природокористування України**

**Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України**

**АГРАРНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА,
ЮРИДИЧНА НАУКА І НАВЧАЛЬНА
ДИСЦИПЛІНА**

**Матеріали
Всеукраїнського круглого столу
(25 травня 2012 року)**

**Київ
Видавничий центр НУБіП України
2012**

Аграрне право як галузь права, юридична наука і навчальна дисципліна: матеріали Всеукраїнського круглого столу (25 травня 2012 р.) зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. В.М. Єрмоленка, В.І. Курила, В.І. Семчика. – К. : Видавничий центр НУБіП України, 2012. – 168 с.

© Національний університет біоресурсів і природокористування України (юридичний факультет), Інститут держави і права ім. В.М. Корецького

ЗМІСТ

<i>Семчик В.І.</i> АГРАРНЕ ПРАВО ЯК КОМПЛЕКСНА ГАЛУЗЬ ПРАВА УКРАЇНИ	7
<i>Єрмоленко В. М.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ПРАВА.....	9
<i>Статівка А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАУКИ АГРАРНОГО ПРАВА ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	12
<i>Бобкова А.Г., Павлюченко Ю.М., Любимов І.М.</i> ПРОДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО» 16	
<i>Шульга М.В.</i> ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДМЕТУ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	23
<i>Носік В.В.</i> ПРЕДМЕТ АГРАРНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ : ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	26
<i>Курило В.І.</i> ПРО ДУАЛІЗМ НОРМ АГРАРНОГО ПРАВА	28
<i>Уркевич В.Ю.</i> ПРО МЕТОДИКУ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З АГРАРНОГО ПРАВА	31
<i>Мірошніченко А.М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У СВІТІ ПОЛОЖЕНЬ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО РИНОК ЗЕМЕЛЬ»	34
<i>Вищиний М.Я.</i> ОПІТОВІ РИНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ АГРАРНОГО ПРАВА.....	37
<i>Коваленко Т.О.</i> ДЖЕРЕЛА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	40
<i>Кулинич П.Ф.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО РОЗВИТОК ПРЕДМЕТА АГРАРНОГО (СІЛЬСЬКОГО) ПРАВА	43
<i>Федорович В.І.</i> ПРО ДІЯКІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	46
<i>Гасцька-Колотило Я.З.</i> АГРАРНЕ ПРАВО: ПЕРСПЕКТИВА БУТИ.....	48

<i>Багай Н.О.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СЕЛЯН.....	50
<i>Батюжина О.М.</i> СИСТЕМА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	54
<i>Бейсун А. Л.</i> НОВІ ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ ЯК СТРУКТУРНІ ТА СИСТЕМОУТВОРЮЮЧІ ЕЛЕМЕНТИ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ПРАВА.....	57
<i>Бугера С.І.</i> ПРОБЛЕМА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЯКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	61
<i>Бусуйок Д.В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ.....	64
<i>Гафурова О. В.</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІНСТИТУТУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СЕЛА.....	69
<i>Горіславська І. В.</i> ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АВАРІЙНИХ КОМІСАРІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	73
<i>Дейнега М.А.</i> АГРОМЕЛІОРАТИВНІ ВІДНОСИНИ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	75
<i>Земко А.М., Філюк О.С.</i> ВІДНОСИНИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ПРАВ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА.....	78
<i>Каракаш І.І.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТА СТРУКТУРУВАННЯ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ЯК НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	81
<i>Корнієнко Г.С.</i> ЩОДО МІСЦЯ АГРАРНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ.....	85
<i>Краснова Ю.А.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ.....	87
<i>Курман Т.В.</i> ПРО ПРИНЦИП ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	90
<i>Кучаковська Н.О.</i> ЩОДО СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ПРАВОВІДНОСИН ОПОДАТКУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	92

<i>Лісова Т.В.</i> ЗЕМЛЕУСТРІЙ ЯК ЗАСІБ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	95
<i>Марченко С.І.</i> СИСТЕМАТИЗАЦІЯ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	98
<i>Мушенок В.В.</i> ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК ВАЖЛИВЕ ПИТАННЯ АГРАРНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ.....	101
<i>Настечко К. О.</i> МЕТОДОЛОГІЯ НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ АГРАРНОГО І ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА.....	104
<i>Настіна О. І.</i> ДО ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ПРАВА.....	108
<i>Новак Т.С.</i> ДО ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ОХОРОНИ ПРАЦІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ДО МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	111
<i>Панченко В.В.</i> ЛОКАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ АГРАРНИХ ВІДНОСИН.....	114
<i>Петлюк Ю.С.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРИНЦИП ПРІОРИТЕТНОСТІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	117
<i>Піддубний О.Ю.</i> СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІОТЕХНОЛОГІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	120
<i>Романко С. М.</i> ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛADOVA ПРЕДМЕТУ АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	124
<i>Самсонова Я.О.</i> НАРІЖНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ТОВАРОВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	126
<i>Тусва О.М.</i> ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	129
<i>Чибаненко М.М.</i> ВЗАСМООБУМОВЛЕНІСТЬ ПРЕДМЕТА І МЕТОДУ В АГРАРНОМУ ПРАВІ	131

<i>Яра О.С.</i> ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ АГРАРНОГО ПРАВА НА ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ.....	136
<i>Будай О.В.</i> ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БАНКУТСТВА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	137
<i>Власова І. С.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	140
<i>Ігнатенко І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ У МЕЖАХ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	143
<i>Канарик Ю.С.</i> ЯКІСТЬ МОЛОКА В ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	146
<i>Кульчій І.М.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА	149
<i>Машевська Л.А.</i> ПЕРСПЕКТИВА ВІДНЕСЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ З АГРАРНО- ПРАВОВОГО СПОРУ ДО ВТОРИННИХ ДЖЕРЕЛ АГРАРНОГО ПРАВА ...	150
<i>Овчаренко О.М.</i> АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВЕТЕРИНАРНУ МЕДИЦИНУ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	153
<i>Остафійчук Г.В.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПТАХІВНИЦТВА ЯК ІНСТИТУТ АГРАРНОГО ПРАВА	156
<i>Суперсон Ю.В.</i> ЩОДО ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БДЖІЛЬНИЦТВА	159
<i>Шапошнікова Н.В.</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ РОСЛИН	162
<i>Шведенко П.Ю.</i> КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ – ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	164

рі охорони праці у сільському господарстві до міжнародного законодавства, зокрема законодавства Європейського Союзу. Належним чином здійснити цю роботу можливо лише шляхом поєднання теоретичних наукових розробок у царині аграрного права як науки та практичних напрацювань.

Панченко В.В.

*кандидат юридичних наук, асистент
кафедри земельного та аграрного права*

Національного університету

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ЛОКАЛЬНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ АГРАРНИХ ВІДНОСИН

В умовах кризи аграрного сектора економіки актуальним і законним є посилення державного регулювання шляхом належного правового забезпечення та вдосконалення норм права, зумовлених зміною економічних, соціальних та інших обставин. Але законодавець не ставить собі за мету видавати нормативно-правові акти, положення яких розраховані на конкретне сільськогосподарське підприємство.

Вказуючи на доцільність локального правового регулювання внутрішніх аграрних відносин обумовлену перш за все системою аграрного права, у якій виражена аграрна політика держави та цілеспрямована його діяльність щодо врегулювання аграрних відносин, треба погодитися з професором В. М. Єрмоленко, який слушно зазначає, що локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств є складовими елементами аграрного законодавства [1, с. 77].

Разом з тим не можна не враховувати те, що прийняття внутрішньогосподарських локальних нормативно-правових актів у сільськогосподарському підприємстві викликане значною мірою і наявністю специфіки сільськогосподарського виробництва, яка обумовлена тим, що селянство історично є особливим соціальним прошарком і має особливий шлях розвитку [2, с. 17–23]. Тут історично використовуються особливі форми організації сільськогосподарського виробництва: розмаїття ґрунтових і природно-кліматичних умов, що суттєво впливають на розміщення і спеціалізацію підприємств, використання землі як головного засобу виробництва тощо.

А також важливим є урахування при здійсненні локального правового регулювання аграрних відносин внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств технологічних, кліматичних та інших об'єктивних особливостей і специфіки ведення виробничо-господарської діяльності сільськогосподарським підприємством та їх безпосереднє закріплення внутрішньогосподарськими локальними нормативно-правовими актами сільськогосподарського підприємства.

До того ж внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти до мінімуму зводять необхідність прийняття з кожного питання інших підзаконних нормативних актів. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти дозволяють регулювати важливі питання протягом тривалого часу і постійно, разом з тим це не виключає можливості за необхідності вносити зміни та доповнення, оскільки аграрні відносини, як і будь-які інші, мають динамічний характер.

Отже, якщо до недавнього часу об'єктивною необхідністю прийняття внутрішньогосподарських локальних нормативно-правових актів була перш за все специфіка сільського виробництва, то зараз цього вимагає також і діяльність сільськогосподарських підприємств в умовах переходу до ринкових відносин, де виробничо-господарська і особливо соціальна їх діяльність здійснюється на принципах самостійності і самофінансування відповідно до чинного законодавства та з розвитком ринкових відносин все більше питань внутрішньогосподарського життя таких підприємств регулюватимуться рішеннями, які виходять від самих трудових колективів і органів управління сільськогосподарських підприємств.

Це пояснюється тим, що внутрішньогосподарське локальне регулювання аграрних відносин за умов ринкової економіки не лише значно розширюється, а й підвищується його значення для підприємства як суб'єкта ринкових відносин тому, що внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти, як і нормативно-правові акти загального характеру і спеціального характеру, тобто чинне аграрне законодавство України, що є правовою основою для їх розробки та прийняття, покликані спеціальними засобами забезпечити оптимізацію суспільного і виробничого життя, що прямо витікає із значення аграрного виробництва в розвитку будь-якого суспільства, але з урахуванням економічних, організаційних, соціальних, кліматичних та інших особливостей умов діяльності кожного сільськогосподарського підприємства.

Різноманіття аграрних відносин вимагає не лише регулювання їх різними нормативно-правовими актами, а й одноманітного регулювання в межах єдиної законності, тобто співвідношення нормативно-правових актів загального характеру і внутрішньогосподарських локальних нормативно-правових актів щодо правового регулювання цих відносин. Їх поєднання є вираженням основоположного комплексного методу аграрного права — методу правильного поєднання державного регулювання сільського підприємства у цілому з розвитком господарської самостійності і виробничої ініціативи всіх сільськогосподарських товаровиробників і демократичними засадами їх трудових колективів [2, с.15].

Разом з тим внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств повинні розроблятися не лише на основі чинного законодавства, а й на основі науково обґрунтованих рекомендацій з урахуванням взаємодії об'єктивних закономірностей і суб'єк-

тивного чинника, спираючись на результати узагальнення практики щодо розвитку окремих видів відносин. Останні вимагають широкого розуміння юридичної природи локальних нормативно-правових актів, що є формою аграрного права, які можуть містити як деталізуючі, так і конкретизуючі норми, що дає змогу усунути прогалини у законодавчому регулюванні аграрних відносин.

Водночас поряд з оптимізацією локального нормотворчого процесу в сільськогосподарських підприємствах необхідно підвищувати організацію нормотворчої роботи у зазначених підприємствах. Усе це є можливим за умов запровадження єдиних концептуальних підходів до регулювання означених питань, що позитивно вплине на врегулювання широкого кола реальних конкретних внутрішніх аграрних відносин, які існують в аграрно-виробничстві, що є предметом регулювання локальних нормативно-правових актів.

Це все сприятиме організаційному і економічному зростанню сільськогосподарських підприємств, вдосконаленню аграрних суспільних відносин і розвитку продуктивних сил на селі. Закріплені у внутрішніх локальних нормативно-правових актах конкретні права і обов'язки працівників сільськогосподарських підприємств підвищують відповідальність кожного за виконання покладених на них обов'язків і в цілому за господарство, сприяє їх правовому вихованню. Норми поведінки учасників внутрішньогосподарських відносин, закріплені у внутрішніх локальних нормативно-правових актах сільськогосподарських підприємств в процесі їх дотримання частково перетворюються на особисте переконання. Немає сумніву в тому, що лише планомірне і систематичне залучення працівників сільськогосподарських підприємств в управління справами господарства, як організаційних так і поточних питань, дасть можливість організаційно-економічному розвитку і зміцненню господарства, вдосконаленню внутрішньогосподарських відносин в сільськогосподарському підприємстві. Ці явища, у свою чергу, можуть викликати наслідки, пов'язані не лише з членством, але і глибші. Відчувши себе господарями, працівники сільськогосподарських підприємств думатимуть про відповідальність колективу, кожного його члена і про виконавчу дисципліну, про їх відношення до засобів виробництва і майна господарства.

Література:

1. Аграрне право України : підручник / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 608 с.
2. Аграрное право : учеб. для юрид. вузов / отв. ред. Г. Е. Быстрова. М. И. Козыря. – М. : Юристъ, 1996. – С. 15–23.